

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/94/2021
Identifikačné číslo spisu:	3818200815
Dátum vydania rozhodnutia:	27.05.2021
Meno a priezvisko:	JUDr. Mario Dubaň
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2021:3818200815.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Prima banka Slovensko, a.s., so sídlom v Žiline, Hodžova 11, IČO: 31 575 951, proti žalovaným 1/ U. C., bývajúcemu vo S., V. XXX/XX, 2/ M. L., bývajúcej vo S., V. XXX/XX, zastúpenej Pisár & Partners - advokáti, s.r.o., so sídlom v Banskej Bystrici, Nám. Š. Moysesa 17, o zaplatenie 8 338,11 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Lučenec pod sp. zn. 11 Csp 93/2018, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 25. júna 2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 25. júna 2020 vo výroku, ktorým v zamietajúcej časti o zmluvnom úroku po zosplatnení napadnutý rozsudok potvrdil a rozsudok Okresného súdu Lučenec z 13. februára 2019 č. k. 11 Csp 93/2018-144 v zamietajúcom výroku, ktorým rozhodol o zmluvnom úroku po zosplatnení, zrušuje a vec v rozsahu zrušenia vracia Okresnému súdu Lučenec na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Lučenec (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 13. februára 2019 č. k. 11 Csp 93/2018-144 I. zaviazal žalovaných 1/ a 2/ spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi sumu na istine 8 338,11 eur, úroky vo výške 236,02 eur, úroky z omeškania 5,90 eur, úroky z omeškania vo výške 5 % ročne z istiny 8 338,11 eur od 3.1.2018 do zaplatenia, úroky z omeškania vo výške 5 % ročne z nezaplatených úrokov 236,02 eur od 3.1.2018 do zaplatenia, nezaplatené poplatky za poistenie vo výške 6,90 eur, všetko v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku; II. v prevyšujúcej časti žalobu zamietol; III. Žalovaným 1/ a 2/ uložil povinnosť spoločne a nerozdielne nahradiť žalobkyni trovy konania v rozsahu 100 %. Na základe vykonaného dokazovania mal preukázané, že na základe žiadosti o poskytnutie úveru, ktorá bola podpísaná oboma žalovanými, strany sporu uzavreli dňa 2. júla 2015 zmluvu o spotrebiteľskom úvere, ktorou žalobca poskytol peňažné prostriedky v sume 10.000,- eur s úrokovou sadzbou 9,9 % ročne a žalovaní 1/ a 2/ sa zaviazali splácať úver v 108 mesačných anuitných splátkach po 140,88 eur spolu s poplatkom za poistenie úveru 3,45 eur mesačne. Vzhľadom na skutočnosť, že žalovaní 1/ a 2/ splácali úver nepravidelne, žalobca písomným podaním z 28. augusta 2017 upozornil žalovaných na zaplatenie omeškaných splátok úveru a písomným podaním zo dňa 2. januára 2018 žalovaných 1/ a 2/ vyzval na predčasné splatenie úveru. V nadväznosti na uvedené súd

prvej inštancie uložil žalovaným 1/ a 2/ povinnosť zaplatiť žalobcovi istinu 8 338,11 eur, dohodnuté zmluvné úroky, vyčíslené do zosplatnenia úveru v sume 236,02 eur a úroky z omeškania ku dňu zosplatnenia úveru v sume 5,90 eur, ako aj poplatky za poistenie schopnosti splácať úver vo výške 6,90 eur. Žalovaným 1/ a 2/, ktorí sú v omeškaní s platením peňažného dlhu ďalej uložil povinnosť zaplatiť úrok z omeškania vo výške 5 % ročne od 3. januára 2018, t. j. od zosplatnenia úveru zo sumy žalovanej istiny 8 338,11 eur a takisto priznal úrok z omeškania aj zo sumy vyčíslených zmluvných úrokov 236,02 eur, ktoré sa stali súčasťou istiny, lebo zmluvné úroky boli súčasťou anuitnej splátky. Vo vzťahu k zmluvnému úroku vo výške 9,9 % ročne z nezaplatenej istiny 8 338,11 eur uplatnenému od 3. januára 2018, súd prvej inštancie vychádzajúc z toho, že na posudzovanú spotrebiteľskú úverovú zmluvu sa vzťahuje § 52 a nasl. Občianskeho zákonníka a zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch dospel k záveru, že žalobkyni zmluvný úrok odo dňa účinkov zosplatnenia nepatrí. Poukázal pritom na rozhodovaciu prax súdov, v zmysle ktorej nemožno priznať úroky z úveru po jeho zosplatnení, kedy nastupuje režim platenia úrokov z omeškania. Po splatnosti spotrebiteľského úveru zákon priznáva dodávateľovi za držanie finančných prostriedkov od dlžníka úrok z omeškania alebo zmluvnú pokutu. Žalobu v časti zmluvného úroku po zosplatnení súd prvej inštancie zamietol s odôvodnením, že takéto zmluvné dojednanie spôsobuje značnú nerovnováhu v neprospech spotrebiteľa a v posudzovanom právnom vzťahu zhoršuje jeho postavenie ako dlžníka. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 2 C.s.p.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 25. júna 2020 potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým žalobu v prevyšujúcej časti zamietol s tým, že vo zvyšku zostáva rozsudok okresného súdu nedotknutý. Žalobkyni uložil povinnosť nahradiť žalovanej 2/ trovy odvolacieho konania v rozsahu 100 %. V odôvodnení sa stotožnil s právnym záverom súdu prvej inštancie, že predčasné zosplatnenie úveru predstavuje jednostranný sankčný právny inštitút, ktorý umožňuje veriteľovi zmenou záväzku požadovať jednorazové okamžité vrátenie celej požičanej istiny a po zosplatnení nemožno priznať úroky z úveru, lebo nastupuje režim platenia úrokov z omeškania v zmysle § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka. S poukazom na rozhodovaciu prax súdov v obvode Krajského súdu v Banskej Bystrici pri posudzovaní zmluvného úroku a úroku z omeškania po splatnosti úveru, od ktorej sa nemal dôvod odchýliť uviedol, že odplata pre veriteľa v podobe zmluvného úroku aj úroku z omeškania popri sebe je v spotrebiteľskom úverovom vzťahu po zosplatnení úveru veriteľom vylúčená. V prípade zosplatnenia spotrebiteľského úveru veriteľ svojím právnym úkonom vyvolal stav, po ktorom má právo požadovať okamžité späť celú sumu peňažných prostriedkov. Zdôraznil, že zosplatnením úveru došlo k zmene obsahu záväzku, ktorý vyvolal veriteľ, čím odpadá jeho zmluvné obmedzenie v dispozícii s peňažnými prostriedkami, keďže spotrebiteľ stratil právo výhody dohodnutých anuitných splátok, v ktorých splácal popri sebe v stanovenom pomere istinu úveru aj zmluvný úrok ako odplatu za poskytnuté peňažné prostriedky. Po zosplatnení úveru je pomer splácania istiny a úroku závislý od iných skutočností, ktoré nie sú v čase uzavretia zmluvy známe a závisia len od schopnosti dlžníka zaplatiť istinu úveru. Mal za to, že zmluvné dojednanie, v ktorom si dodávateľ od spotrebiteľa vyhradzuje nárok na zmluvný úrok zo splatnej istiny a popri zmluvnom úroku aj nárok na úrok z omeškania, spôsobuje značnú nerovnováhu v neprospech spotrebiteľa a dodal, že v spotrebiteľskom vzťahu sa uplatní § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ktorý výslovne upravuje následky omeškania s plnením peňažného dlhu, kedy má veriteľ právo požadovať od dlžníka úroky z omeškania. V odvolacom konaní úspešnej žalovanej 2/ vznikli trovy podaním vyjadrenia k odvolaniu, preto neúspešnej žalobkyni v zmysle § 255 ods. 1 C.s.p. uložil povinnosť nahradiť žalovanej 2/ trovy odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu v rozsahu potvrdzujúceho výroku o zamietnutí žaloby v časti zmluvného úroku podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie s tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p.). Dovolateľka namietala nesprávne právne posúdenie veci v otázke, či má veriteľ nárok na zaplatenie zmluvných úrokov aj po predčasnom zosplatnení celého úveru. Mala za to, že súdy nižších inštancií nesprávne ustálili, že po zosplatnení úveru veriteľovi už neprislúcha nárok na odplatu za poskytnuté peňažné prostriedky. V tejto súvislosti poukázala na ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu (sp. zn. 5 Cdo 42/2020, 3 Cdo

113/2019, 6 Cdo 193/2018, 7 Cdo 111/2019, 1 Cdo 94/2019), v zmysle ktorej v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru veriteľovi náleží zmluvný úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí. Vzhľadom na odklon od tejto rozhodovacej praxe navrhla rozsudok odvolacieho súdu spolu s rozsudkom súdu prvej inštancie v napadnutej časti zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Žalovaní 1/ a 2/ sa k podanému dovolaniu písomne nevyjadrili.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 C.s.p.), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 C.s.p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 C.s.p.

7. V zmysle § 421 ods. 1 C.s.p. je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 C.s.p. možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C.s.p.). Dovolačný dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 C.s.p.).

9. Podľa názoru žalobkyne je jej dovolanie prípustné v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p. a z obsahu dovolania je zrejmé, že žalobkyňa považuje ako nesprávne právne posúdenú otázku, či má veriteľ nárok na zaplatenie zmluvných úrokov aj po predčasnom zosplatnení celého úveru.

10. V prejednávanej veci dovolateľka odôvodnila dovolanie prípustným dovolacím dôvodom, a to nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom, keď v ňom vymedzila nielen to, ktoré právne posúdenie veci pokladá za nesprávne (označením právnej otázky, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu i jemu predchádzajúce rozhodnutie súdu prvej inštancie), ale aj to, v čom ňou namietaná nesprávnosť spočíva (v nesprávnej aplikácii práva na zistený skutkový stav).

11. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ (§ 421 ods. 1 C.s.p.) predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali.

12. Predmetnou otázkou (viď vyššie bod 9.) sa už dovolací súd zaoberal v rozhodnutí sp. zn. 5 Cdo 42/2020 (a ďalšími naň nadväzujúcimi rozhodnutiami, napr. sp. zn. 2 Cdo 115/2019, 2 Cdo 83/2020, 3 Cdo 1/2020, 3 Cdo 35/2020, 5 Cdo 46/2020, 6 Cdo 56/2020, 7 Cdo 186/2020, 8 Cdo 135/2020, 9 Cdo

24/2020), v dôsledku čoho možno v ňom uvedený právny názor považovať za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu. Napokon riešenie uvedenej právnej otázky vyústilo na zasadnutí občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu (30. marca 2021) k judikovaniu predmetného uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 42/2020, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR 1/2021 pod č. 5, v znení právnej vety: „Po vyhlásení predčasnej splatnosti spotrebiteľského úveru veriteľovi náleží úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí.“

13. Dovolací súd v rozhodnutí sp. zn. 5 Cdo 42/2020 po poukaze na nesúlady v riešení otázky možného priznania zmluvných úrokov po predčasnom zosplatnení úveru v rozhodovacej praxi odvolacích súdov konštatoval, že za situácie, že dlžník z úverového vzťahu porušil povinnosť splácať úver, v dôsledku čoho došlo k jeho zosplatneniu veriteľom, je nutné dospieť k záveru, že neexistuje rozumný dôvod na to, prečo by dlžník nemal platiť úroky z úveru, ktoré sú odplatom za poskytnutý úver, a to vo výške, na akú sa s veriteľom dohodol. Peňažnými prostriedkami, resp. protihodnotou za nich získanou dlžník disponuje, zmluvné povinnosti porušil a z porušenia povinností profitovať nemôže, keďže zmluvné úroky sú spravidla vyššie ako úroky z omeškania.

13.1. Zosplatnenie je inštitút slúžiaci ochrane veriteľa, podstata úverového vzťahu a jeho existencia zostáva zachovaná, veriteľ nemá peňažné prostriedky, patrí mu za ne dohodnutá odmena, záväzok dlžníka v zmysle platenia dohodnutej odmeny zostáva nedotknutý a aplikuje sa na dobu, na ktorú bola zmluva dohodnutá ako doba riadneho splácania úveru, keďže dohodnuté úroky majú zmluvný základ. Rozdiel je len v tom, že pre omeškanie k povinnosti platiť zmluvné úroky pristupuje povinnosť platiť úroky z omeškania. Inak povedané dlžníkovi zostáva záväzok platiť úrok rovnaký, ako v čase jeho dojednania, t. j. veriteľovi patrí úrok v rovnakej výške a za rovnaké obdobie, bez ohľadu na to, či k omeškaniu dlžníka s platením úveru došlo alebo nedošlo.

13.2. Pre spotrebiteľa je však nevýhodné, aby platil úroky až do zaplatenia istiny. Dojednanie, ktorého obsahom je platenie dohodnutých úrokov až do zaplatenia istiny jeho postavenie zhorší. Pokiaľ by totiž spotrebiteľ, ktorý sa pre svoju ekonomickú situáciu dostal s plnením splátok úveru do omeškania, musel v dôsledku vyhlásenia predčasnej doby splatnosti úveru platiť dohodnuté úroky až do úplného splatenia istiny, zaplatil by v konečnom dôsledku sumu neprimerane vysokú ako náhradu za poskytnutie peňazí. Dohodnuté úroky predstavujú cenu peňazí za ich poskytnutie na vopred dohodnuté obdobie, tzn. že jej výška musí byť stanovená v čase uzatvorenia zmluvy o úvere. Dlžník teda presne vie, koľko bude povinný za poskytnuté peniaze veriteľovi zaplatiť.

13.3. Túto vedomosť však dlžník - spotrebiteľ nemá v prípade dojednania, ktoré umožňuje navýšovanie tejto ceny bez jej presného ohraničenia. Keďže spotrebiteľ nevie predpokladať časový úsek svojho omeškania, nie je možné ani určiť celkovú výšku zmluvného úroku, ktorý sa môže bez fixného ohraničenia navýšovať neobmedzene. Takto stanovená cena teda nie je vyjadrená určito, jasne a zrozumiteľne. Z tohto dôvodu potom dojednanie, ktorým sa dlžník - spotrebiteľ zaviazal platiť dohodnuté úroky až do úplného zaplatenia istiny po vyhlásení predčasnej doby splatnosti úveru spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Takéto dojednanie je teda porušením ustanovenia § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

13.4. Na druhej strane postavenie veriteľa - dodávateľa sa aj bez uvedeného dojednania nezhorší, pretože v prípade, ak mu v dôsledku nesplatenia úveru v dohodnutej dobe vznikne škoda, jeho právo zostáva zachované, pravda po zohľadnení zaplatených úrokov z omeškania, ktoré plnia funkciu paušalizovanej náhrady škody.

13.5. Dovolací súd tak v tomto rozhodnutí uzavrel, že v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru, veriteľovi náleží úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí.

14. Vec prejednávajúci senát považuje aj v aktuálnom spore vyššie vyslovený záver najvyššieho súdu za

prijateľný. Ak konajúce súdy založili svoje rozhodnutia v tejto otázke na inom právnom názore, podľa ktorého úroky z úveru po vyhlásení jeho predčasnej splatnosti prináležia veriteľovi len za čas do splatnosti dlhu (následne sa dlžník dostáva do omeškania a je povinný platiť len úroky z omeškania), treba mať za to, že ich rozhodnutia spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci. Vzhľadom na opodstatnenosť námietky dovolateľky, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu sa riešením predmetnej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobkyne je nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p., ale aj dôvodné (§ 432 ods. 2 C.s.p.). Nakoľko nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým vo zvyšku žalobu zamietol v časti zmluvného úroku (§ 449 ods. 2 C.s.p.) a vec mu vrátil v rozsahu zrušenia na ďalšie konanie (§ 450 C.s.p.).

15. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 C.s.p.). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C.s.p.).

16. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.